REFERENCE FORMS. PRAGMATIC FUNCTIONING

Beatrice Diana Burcea
University of Craiova

Abstract: The pragmatic approach of anaphore allows the designation of the reference of an imaginary discourse universe. This complex form of reference has various stylistic, pragmatic implications, able to radically change a perspective. In the discursive practice we have signaled on one hand aspects of referential continuity (cumulative anaphore), and on the other hand realizations of nominal indexed expressions. For this perspective, the postmodern poetic text shades significantly the pragmatic rhetoric. The theoretical corpus corresponding to the research maintains the opinions regarding the complexity of the phenomenon, which generated various approaches.

Keywords: anaphore, co-reference, indexed nominal expressions, pragmatics, reference.

1. Introducere

Secolul al XX-lea se caracterizează printr-o explozie de cunoștințe în domeniul tehnicii și al științelor naturii. Fizica, biologia, psihanaliza deschid perspective noi cu privire la înțelegerea lumii și a omului. Filosofia, la rândul ei, este marcată de această stare de fapt. Metode și cunoștințe de logică modernă formează baza progresului în știință și tehnică. Gânditori renumiți, precum Gottlob Frege și Bertrand Russell, contribuie esențial la dezvoltarea matematicii, a logicii și a filosofiei acestui secol. Științele devin etalonul și obiectul filosofiei. În contextul creat, idealul *neopozitivist* constă în exactitate și în posibilitatea verificării enunțurilor științifice. Metoda logică și exactitatea înlocuiesc problematica filosofică tradițională. Tributară acestei stări de fapt este acea „linguistic turn”[1], care presupune în filosofia secolului al XX-lea, „îndreptarea înspre limbaj, ca fiind obiectul său” (Kunzmann et. al. 2004: 183). Consecința imediată a fost accentuarea *analizei* , în sensul modelelor elaborate de George Edward Moore și Bertrand Russell. Proiectul realizării unui *limbaj ideal* devine temă majoră a filosofiei, îndeosebi pentru filosofii care au fondat filosofia analitică (Oxford) şi Cercul de la Viena. Ulterior, se dezvoltă filosofia limbajului *normal*, obiectul acesteia fiind limba în forma utilizată. Ludwig Wittgenstein este un reprezentant de seamă pentru ambele orientări (*ibidem*: 183).

În epocă, reflecția filosofică s-a concentrat asupra conceptelor „semnificație” și „referință”. Teoria semnificației a accentuat câteva aspecte importante: capacitatea intelectului omenesc, raportul semnificație-voliție, raportul semnificație-referință și adevăr (Flew 1996: 307). În tradiția filosofică aristotelică, teoria semnificației a constituit fundamentul semanticii veri-condiționale. Conform acestei teorii, semnificația unui enunț este stabilită în funcție de elemente referențiale, predicative și de forma enunțului. În teoria reprezentaționalistă a semnificației

[1] Expresia *the linguistic turn* „cotitură lingvistică”a fost introdusă de Gustav Bergmann, un membru al Cercului de la Viena, în recenzia la *Individuals* de Strawson în 1960; sintagma se referă la plasarea limbajului în centrul filosofiei (Fürst, Trinks 1992: 163). Cf. Richard Rorty, *The Linguistic Turn*: *Essays in Philosophical Method*, University of Chicago Press (1992).

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

lingvistice, sunt vizate câteva aspecte: impactul pe care o expresie îl are asupra unei persoane, proprietățile atribuite expresiei în cadrul enunțului, forma gramaticală a frazei care constituie enunțul (Alexandrescu 2001: 87-88). În studiile de specialitate, se cunosc modalități variate prin care se realizează operațiile referinței.

2. Coreferință și anaforă

În teoria lingvistică a referinței, Jean-Claude Milner atrage atenția asupra confuziei care poate apărea între coreferință și anaforă. Între două unități referențiale A și B poate apărea o relație de coreferință atunci când au aceeași referință, fără ca interpretarea vreuneia să fie afectată. Referitor la natura categorială, termenii în cauză pot fi omogeni sau heterogeni, relația fiind simetrică și tranzitivă. La pol opus, relația anaforică este asimetrică, apărând între un termen anaforizat și un termen anaforizant, favorizându-se distincția între o anaforă pronominală și o anaforă nominală. Sub aspect categorial, perechea anaforică din anafora pronominală este heterogenă. În cadrul anaforei nominale, perechea anaforică este omogenă, sub aspect categorial. Prin contrast, relația de anaforă nu este tranzitivă. În consecință, pronumele nu poate să fie niciodată anaforizat (Milner 1982: 32-33).

În analiza întreprinsă, Milner stabilește trăsături contrastive pentru cele două tipuri de anafore. În cadrul anaforei pronominale, anaforizantul este lipsit de referință virtuală proprie, în timp ce, în anafora nominală, anaforizantul este o unitate lexicală specifică, având o referință virtuală prin el însuși. Această trăsătură contrastivă are consecințe multiple.

Anafora nominală nu poate să atribuie o referință virtuală unui termen care este deja prevăzut. De asemenea este exclus ca obiectul său să fie referințele virtuale în ele însele. În măsura în care anafora nominală se referă la referințe, acestea nu pot fi decât referințe actuale. Se știe că anafora nominală constă în a conferi «au segment désigné par l'anaphorisant un caractère identifié, la propriété identificante décisive étant la précédente introduction du segment de réalité désigné par l'anaphorisé» (*ibidem*: 36). În mod firesc, identificarea presupune ca obiectul său să fie o „ființă identificabilă". Această cerință este obligatorie atât pentru anaforizat, cât și pentru anaforizant. Prin urmare, anafora nominală nu se poate realiza când anaforizatul este un termen generic sau un termen cuantificat, ci doar atunci când este un *particular*. În realitate, precizează Milner, acesta nu este numele anaforizat, care este un particular sau un generic, ci referentul său. Similar, acesta este referentul și nu numele care este identificat sau neidentificat. Numele în sine «ne peut être que défini ou indefini» (*ibidem*: 36). Noțiunea *particular*, se subliniază în analiză, nu are niciun statut din punctul de vedere al referinței virtuale, astfel ea se aplică doar dacă referința este actualizată[2].

Din această perspectivă, anafora pronominală are proprietăți contrare. În cadrul ei, anaforizantul este lipsit de referință virtuală. Scopul fundamental este acela de a i se atribui o referință virtuală. Anafora pronominală nu conferă referinței actuale a anaforizantului un caracter identificat. Aceasta poate fi o consecință secundă a reluării și nu condiția definitorie. Prin urmare, esențial în anafora pronominală nu este de a atinge referința actuală a termenilor legați, care poate chiar să lipsească în cazul lor. În opinia lui Milner, trecerea «du non identifié à l'identifié n'étant pas en cause, il n'est pas nécessaire que le référent de l'anaphorisé, à supposer qu'il y ait référence actuelle, soit non identifié» (*ibidem*: 37). Este indiferent dacă numele anaforizat este

[2] «Dire que l'anaphorisé et l'anaphorisant doivent être des particuliers, c'est donc exiger qu'ils soient l'un et l'autre dotés d'une référence actuelle» (*ibidem*: 37).

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

definit sau nedefinit[3]. Milner insistă asupra unui aspect esențial, adesea neglijat. Dacă anafora pronominală are drept scop fundamental de a oferi o referință virtuală, atunci coreferința intermediază această donație. În consecință, coreferința este esențială în anafora pronominală:

dans la mesure exacte où elle accomplit ce qui est essentiellement en cause: l'acquisition par un pronom de la référence virtuelle qui lui fait, par principe, défaut. Seule, en fait, l'identité peut opérer l'effet décisif: sans être directement la condition nécessaire de l'anaphore pronominale, elle est la condition *sine qua non* de ce que l'anaphore pronominale, par définition, accomplit. De plus, [...], la coréférence virtuelle s'accompagne, dans la généralité des cas, de la coréférence actuelle (*ibidem*: 37).

Prin contrast, în anafora nominală, coreferința nu îndeplinește același rol. Milner insistă asupra acestei diferențe:

Plus précisément, autant l'on peut voir pourquoi la coréférence virtuelle est requise pour effectuer une donation de référence virtuelle, autant on ne voit pas en quoi l'identification d'un segment de réalité X par relation à un autre segment Y devrait emprunter les seules voies de l'identité matérielle de X à Y. Il suit donc des propriétés définitoires de l'anaphore nominale qu'elle ne devrait pas, au contraire de l'anaphore pronominale, exiger de coréférence ni virtuelle, ni même actuelle (*ibidem*: 38).

Sintetizând concepția asupra relației dintre anaforă și coreferință, Milner subliniază trăsăturile contrastive. Anafora pronominală are anaforizantul lipsit de autonomie și de referință virtuală proprie, în timp ce anafora nominală are anaforizant autonom și înzestrat cu referință virtuală proprie. În anafora pronominală, scopul este de a oferi o referință virtuală anaforizantului și nu de a identifica referentul actual. În anafora nominală, scopul este de a identifica referentul actual al anaforizantului și nu de a oferi o referință virtuală. Dacă în anafora pronominală, anaforizantul nu are în mod necesar o referință actuală, în schimb, în anafora nominală, anaforizantul are în mod necesar o referință actuală. Spre deosebire de anafora pronominală, unde anaforizatul nu are în mod necesar referință actuală, fiind suficient să aibă o referință virtuală, în anafora nominală, anaforizatul are în mod necesar o referință actuală (*ibidem*: 38).

3. Anafora cumulativă

Sub aspectul relației cu referentul, anafora cumulativă sau rezumativă, globalizantă, este integrată continuității referențiale. Acest tip de anaforă coreferențială reia printr-o expresie unică mai mulți referenți diferiți. Reluarea poate fi simplă sau complexă, asigurându-se coreferențialitatea (Zafiu 2005: 658).

În textul postmodern, identificăm ambele tipuri de realizări. În poezia Magdalenei Ghica, reținem o ilustrare a echivalării complete a elementelor similare, anafora putând fi asimilată și categoriei identității referențiale. Eul enunțării îi reproșează Poetului atracția pentru cunoașterea sensibilă în detrimentul cunoașterii raționale:

[3] «Du même coup, il n'est même pas nécessaire que le référent de l'anaphorisé soit identifiable. Il n'a donc pas à être un particulier: il peut s'agit d'un générique ou d'une variable quantifiée» (*ibidem*: 37).

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

Tu nu ești înțelept, cântărețule!
Mai prejos decât a sofistului îți e starea,
Dar și muritorul de rând te întrece.

Nu știi locui în *casele* minții
fără ca miresmele florii de măr să nu te îmbete,
să nu te alunge din desăvârșite *lăcașuri*.
Și numai vorbind despre floarea de măr
poți tu gândi la mai rare esențe, din închise cetăți.
Astfel neterminatul tău rug cosit e de înghețate ființe.
(Ghica, *Către poet,* 1980: 99)

Realizarea complexă a anaforei cumulative permite, în analiza discursului, o concentrare a mesajului. Uneori, anafora rezumativă poate fi interpretată și ca *deixis* textual sau discursiv. În poezia lui Traian Coșovei, anafora cumulativă oferă, prin faptul divers, o perspectivă asupra condiției umane. De la faptul banal („Am stat și m-am gândit la păstrăvii care înotau într-o limbă străină"; „O vrăbiuță ca o bucată de ficat dizolvată-n alcool. / O vrăbiuță pe un fir de telegraf") la momentele de răscruce ale istoriei („și prin fir / tocmai se-anunță scufundarea Titanicului / pocnetul de la Sarajevo, ultimul desant al debarcării"), totul i se pare eului enunțiator de o „liniște oarecare". Anafora cumulativă, aflată în poziție mediană, permite modificatea sistemului valoric. Atenția enunțiativă este îndreptată asupra orașului „însingurat mortal". Degradarea existenței, prin „voalarea peliculei memoriei", prin „frumusețea comercială" a morții, face imposibilă răscumpărarea vieții. Imun la tragediile trecutului, eul enunțiator este strivit de cursul inautentic al vieții în matca unei „liniști oarecare":

Am stat și m-am gândit la păstrăvii care înotau într-o limbă străină.
Le-am văzut spinările lungi înfiorate
de-o emoție crestată cu briceagul roșu al sângelui direct în metalul apei
și m-am gândit că din toți puternicii lumii,
urcați într-un avion și azvârliți în spațiu,
nu mai rămâne decât un punct tremurător – atât de mic
încât aș putea să-l șterg din greșeală de pe sticla ferestrei.

O vrăbiuță ca o bucată de ficat dizolvată-n alcool.
O vrăbiuță pe-un fir de telegraf – și prin fir
tocmai se-anunță scufundarea Titanicului
pocnetul de la Sarajevo, ultimul desant al debarcării
și iarna-i pe-aproape și cohortele de monștri, dormind, ridică un miros dulce-acrișor.

Și asta n-a fost încă nimic.
Departe, un oraș se desfăcea ca un păianjen luminos, însingurat mortal.
Voalând pelicula memoriei. Solarizând neantul, retușând
Până la adolescență chipul morții – costum de ginere
Lângă mireasa de sânge și nervi
(frumusețe comercială. Ambalaj pentru omizile
Prafului de pușcă încurcate în părul tău, iluminând clorofila lui blondă...)

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

(Coșovei, *O liniște oarecare*, 1983: 29)

Alteori, sub presiunea timpului, eul enunțiator își asumă resemnat monotonia destinului. Meditația sumbră, lucidă, întreținută de „ultima ninsoare", anulează lamentația (Acum aș putea să mă văicăresc – neștiut de nimeni –, / ca o dubă de câini vagabonzi aș putea să dispar cu lira mea veninoasă și rea.") și duplicitatea (Aș putea, dacă aș vrea, să-mi pun ochelarii fumurii de orb la suferință. / Și să orbecăi pierdut între lucru și ființă"). Eul enunțiator face uz de libertatea de opțiune („dacă aș vrea") în numele unei „raze de soare". Perspectiva optimistă („Va veni un prieten al omului, un cititor ipocrit, un frate / zgâlțâind la fereastra dintre visuri și realitate.") atenuează temporar mustrările de conștiință. Atmosfera hibernală întreține „lenea geroasă născătoare de umbre și visuri". Privirea retrospectivă persistă pe fondul ultimei ninsori. Trecerea ireversibilă a timpului este resimțită acut în destinul comun asumat. Banalul cotidian este singurul mijloc de supraviețuire în monotonia existenței (Fii obișnuit și nimic altceva – / Mănâncă-ți mîncarea, mișcă-ți măruntaiele, treci apa și / dacă ești ostenit întinde-te la pământ / Ignorantul va râde, dar înțeleptul va înțelege..."). Anafora cumulativă aproximează dramele poveștii fără ieșire („Cam asta-i povestea și-aș putea să mă văicăresc."). Regretele circumscriu destinul personal celui general uman („Dar anul acesta ninge pentru ultima oară și fiecare fulg / e-o gară imensă din care pleacă mari bucăți de timp, spre oricând, spre oriunde."). Condiția artistului se înscrie în cea general-umană, ca într-o mare poveste:

Ninge pentru ultima oară anul acesta –
un frig sângeros taie nasurile boierilor albi ai zăpezii
și fiecare fulg e-un înger căzător bubuind pe-acoperișuri.
E-un păcat ce apasă. O lene geroasă născătoare de umbre și visuri.

Acum aș putea să mă văicăresc – neștiut de nimeni –,
ca o dubă de câini vagabonzi aș putea să dispar cu lira mea veninoasă și rea.
Aș putea, dacă-aș vrea, să-mi pun ochelarii fumurii de orb la suferință.
Și să orbecăi pierdut între lucru și ființă.

Căci va veni o rază de soare și va topi încet mânerele ușilor.
Va arăta un semn pribegilor, rătăciților, dușilor.
[…]
Va veni.
Va fi un prieten al omului, un cititor ipocrit, un frate
zgâlțâind la fereastra dintre visuri și realitate.

Dar anul acesta ninge pentru ultima oară / și tu
n-ai împlinit nici măcar vârsta unei flăcări reci de chibrit.
Cu mâini de ceară, subțiri, aprind o lumină pustie și grea.
Deasupra, timpul se prăbușește ca pielea de pe-un animal jupuit
peste tăcerea deasă, pântecoasă…

Și o pisică înțeleaptă ridicând o ureche dintre pahare
și cești de cafea
mi-a spus cu vocea mieroasă:

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

„Fii obișnuit și nimic altceva –
Mănâncă-ți mâncarea, mișcă-ți măruntaiele, treci apa și
dacă ești ostenit întinde-te la pământ.
Ignorantul va râde, dar înțeleptul va înțelege…”

Cam asta-i povestea și-aș putea să mă văicăresc.
Să număr de-acum anii ce s-au dus – împielițate secunde.

Dar anul acesta ninge pentru ultima oară și fiecare fulg
e-o gară imensă din care pleacă mari bucăți de timp spre oricând, spre oriunde.
(Coșovei, *Fantasme,* 1983: 31-32)

Anafora cumulativă complexă devine, în poezia lui Petru Romoșan, o modalitate pragmatică de cuprindere a „poveștii” lumii bolnave de licantropie în tiparul condiției umane. Asumarea destinului este prezentată din perspectiva unui meștesug primordial vânătoarea. Eterna relație dintre vânător și pradă cantonează eul enunțiator în resemnare. Prada ucisă („tânărul lup”) îl victimizează pe vânător, prin insinuarea paricidului („poate chiar el, tânărul lup, era părintele lui. Și-a ucis tatăl.”). Dimensiunea degradării umane este motivată de mersul firesc al lumii:

Preț de câteva vieți vânătorul își urmărește prada
și tânărul lup, superbul învins, își știe soarta
de câteva ori i-a albit blana, el tot își numără zilele,
își știe soarta.
Pedepsit este vânătorul, pedepsit,
în ochii victimei atâta umilință, atâta supunere,
poate l-a ucis pe strămoșul tuturor animalelor,
poate chiar el, tânărul lup, era părintele lui. Și-a ucis tatăl.
Dar „*acesta-i mersul lumii și nu-l pot vorbi decât de bine*”.
(Romoșan, *Lycantropia*, 1982: 40)

Alteori, povestea impostorului rămâne sub incidența destinului personal. Ipostaziat generic în „hoțul de cărți”, impostorul își asumă pedeapsa („e astăzi orb”). Festa jucată de soartă nu îl transformă în victimă; dimpotrivă, întâmplarea este privită cu detașare. Anafora cumulativă concentrează, sub aspect pragmatic, această ironie a destinului:

Vestitul hoț de cărți e astăzi orb.
Aceasta-i toată gluma.
(Romoșan, *Hoția de cărți,* 1982: 66)

Anafora cumulativă marchează, prin definiție, în analiza discursului o concentrare a mesajului. Adesea, realizarea ei pragmatică poate aduce o schimbare în planul conceptual al poemului, o schimbare de atmosferă poetică și, nu în ultimul rând, o insinuare gravă sau ironică asupra destinului general-uman sau individual.

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

4. Expresii nominale indexate.

Grupurile nominale referențiale pot funcționa ca anaforice. Reluarea prin nominal are atât aspect gramatical, cât și aspect lexico-semantic. Expresiile nominale anaforice pot avea un impact stilistic important, prin posibilitatea schimbării perspectivei. Informația nouă este transmisă implicit, prin identificarea coreferențialității (Zafiu 2005: 671).

Practica discursivă aduce în atenție un tip de realizări anaforice care se sprijină, în poezia lui Nichita Danilov, pe evocare. Imaginea dascălului de chimie revine nostalgic peste ani. Din făptura de odinioară cu „ochii umezi / ca lanul de lucernă în zori", care le asocia dragostea cu o reacție chimică, a rămas metonimic doar „o formulă chimică / scrisă de Dumnezeu:

Și însăși bătrâna domnișoară sau doamnă
doamna ducesă
ducesa cea verde
antica noastră profesoară
cu pălăria ei de pai
nu-i altceva decât
tot o formulă chimică
scrisă de Dumnezeu
pe tabla bolții senine
ca de altfel și lanul
de grâu în apus
peste care se înalță
tăcute păsări de seară
(Danilov, *Lecția de Chimie*, 2005: 205)

În poezia Magdalenei Ghica, eternitatea este o proiecție a feminității decăzute. Prin expresiile nominale anaforice nu se realizează evocarea, ci consemnarea lucidă, marcată de invective, care conturează o voalată estetică a urâtului. Progresia invectivelor este concentrată sinecdotic într-o anaforă asociativă „gură" („rujată"):

Această *femeie netrebnică*
ce-și vindea nurii uscați în piețele publice ori în biserici
mumie fardată care ne mai aștepți la colțuri
de stradă ori în întuneric,
sperietoare, hoață de buzunare, vânzătoare de droguri,

Cum te împodobeau cu aur și lețuri, *amanta fricoșilor*,
gură rujată care mai muști
obrazul copiilor și-ți lași eticheta
pe medicmente, parabole, trupuri de plastic
și trupul îndrăgostiților

M-ai mințit o mie de ani
m-am născut de o mie de ori, să te prind,
să te capăt, să te posed,

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

Unde ești (*dragostea mea*)?
Doamnă, ai murit nu cu mult înaintea primului război mondial:
Oare de câte ori va mai trebui să te-mpușc?
(Ghica, *Eternitatea*, 1980: 11-12)

În poezia lui Petru Romoșan, actul creației, reprezentat generic prin „poemul" metaforizat, devine un blestem. Expresiile nominale anaforice se înlănțuie progresiv, amenințător:

Iar vine blestematul ăsta, *poemul*, *pui de capră neagră*,
și-mi fură liniștea.
Scot cele mai bune dicționare, Enciclopedia Britannica
Îmi rupe masa,
Caut vorba rară, *Rupicapra*, *rupicapra*,
Vine blestematul ăsta, *poemul*, *pui de capră neagră*,
și-mi fură liniștea.
(Romoșan, *YORIK, YORIK, YORIK SAU DESPRE CUM DUMNEATA, CITITORULE, ÎMI ȚII ÎN MÂNĂ SCĂFÂRLIA*, I. 1., 1980: 58)

Expresiile nominale indexate presupun adesea asocieri semantice bazate pe cunoștințe despre lume. Structurile complexe în care apar pot include și alte tipuri de anafore.

5. Concluzii

În secolul al XX-lea, studiile interdisciplinare au contribuit la dezvoltarea filosofiei limbajului. Printre obiectivele majore care au atras atenția gânditorilor vremii, menționăm: problematica intelectului și a cunoașterii, studiul sistematic al „filosofiei lingvistice". Centrale în reflecția filosofică au devenit conceptele „semnificație" și „referință". Teoria semnificației a contribuit la fundamentarea semanticii veri-condiționale; conform acestei teorii, elementele implicate în realizarea semnificației unui cuvânt sunt cele referențiale, cele predicative și forma enunțului. În studiile de specialitate, referința este realizată prin modalități variate.

Relația dintre coreferință și anaforă poate crea confuzii. Coreferința apare între două unități atunci când au aceeași referință. Relația anaforică este asimetrică, apărând între un antecedent și un anaforic. Milner subliniază trăsăturile contrastive între anaforă și coreferință. Anafora pronominală are anaforicul lipsit de autonomie și de referință virtuală proprie, în timp ce anafora nominală are anaforic autonom și înzestrat cu referință virtuală proprie.

În analiza anaforei cumulative, am identificat ambele tipuri de realizări. Anafora simplă poate fi asimilată și categoriei identității referențiale (Magdalena Ghica). Anafora complexă poate oferi o perspectivă asupra condiției umane. Degradarea existenței face imposibilă răscumpărarea vieții, alteori, regretele circumscriu destinul individual celui general-uman (Traian Coșovei). Anafora cumulativă complexă devine o modalitate pragmatică de cuprindere a „poveștii" lumii bolnave de licantropie în tiparul condiției umane sau concentrează, în soarta impostorului, o ironie a destinului (Petru Romoșan).

În analiza pragmatică a anaforei, am reținut impactul expresiilor nominale indexate, care permit adesea schimbarea perspectivei. Uneori, modalitatea de realizare se sprijină pe evocare (Nichita Danilov), alteori pe consemnare lucidă (Magdalena Ghica). Expresiile nominale

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)

anaforice se pot înlănțui progresiv , amenințător (Petru Romoșan). De asemenea, pot fi însoțite și de alte tipuri de anafore.

Abordarea pragmatică a anaforei face posibilă înțelegerea referinței unui univers de discurs imaginar.

Surse

Coșovei, T. Traian. 1983. *Poemele siameze*. București: Albatros.
Danilov, Nichita. 2005. *Ferapont (antologie de poezie 1980-2004)*. Pitești: Paralela 45.
Ghica, Magdalena. 1980. *Hipermateria*. București: Cartea Românească.
Romoșan, Petru. 1980. *Comedia literaturii*. București: Editura Albatros.
Romoșan, Petru. 1982. *Rosa Canina*. București: Cartea Românească.

Referințe

Alexandrescu, Vlad. 2001. *Pragmatique et Théorie de l'énonciation. Choix de textes*. București: Editura Universității.

Flew, Antony. 1996. *Dicționar de filozofie și logică*. Traducere D. Stoianovici. București: Humanitas.

Fürst, Maria; Jürgen, Trinks. 1997. *Manual de filozofie*. Traducere de Ioana Constantin. București: Humanitas.

Kunzmann, Peter; Burkard, Franz-Peter; Wiedmann, Franz. 2004. *Atlas de filozofie*. Traducere de Monica-Maria Aldea. București: RAO.

Milner, Jean-Claude. 1982. *Ordres et raisons de langue*. Paris: Éditions du Seuil.

Zafiu, Rodica. 2005. „Anafora". *Gramatica limbii române* (coord. Valeria Guțu Romalo), vol. II, pp. 656-672. București: Editura Academiei Române.

BDD-A24731 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:56 UTC)